

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχαλάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Η μοναρχία –θα γράψει ο Δούκας– δεν είναι τίποτα άλλο από «Ελέω Θεού» ανθρωποφαγία και λεπλασία, ενώ η δημοκρατία, παρόλα τα «στιγμάτά της», είναι «κίνησις»

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία

Το κοινωνικό κλίμα στην Αυστραλία από τα τέλη της δεκαετίας του 1930 μέχρι και τη δεκαετία του 1950

Ο Δούκας, πάνοντας επαφή με μέλη του Δημόκριτου στη Μελβούρνη, δημοσιεύει για πρώτη φορά στο Δημοκρατικόν Δελτίον της οργάνωσης το 1936, ένα κείμενο που όπως είπαμε, εκφράζει καθαρά την προτίμησή του στην δημοκρατία, αραιάζοντας όλα τα κακά της μοναρχίας. Το κείμενο αυτό προφανώς γράφτηκε επικαιρικά, λόγω του ότι εκείνη τη χρονιά ξέσπασε η δικτατορία του Μεταξά στην Ελλάδα, από το φόβο μήπως και στις επικείμενες εκλογές ανέβουν «οι λαϊκές δυνάμεις» στην εξουσία. Τα ελληνικά νησιά γέμισαν εξόριστους και οι φυλακές, με ανθρώπους που βασανίζονταν απάνθρωπα. Ήταν η εποχή που βρισκόταν υπό εξέλιξη και ο αγώνας των ισπανών δημοκρατικών προς τις

δυνάμεις που εκπροσωπούσε ο καθολικισμός και ο φασισμός.

Η μοναρχία –θα γράψει ο Δούκας– δεν είναι τίποτα άλλο από «Ελέω Θεού» ανθρωποφαγία και λεπλασία, ενώ η δημοκρατία, παρόλα τα «στιγμάτά της», είναι «κίνησις»:

«Δημοκρατία είναι έρευνα προώθησις, καίτοι γνωρίζει ότι η κάθε προώθησις της, την φέρνει σε μια κλειστή πύλη με την επιγραφή «Μη περαιτέρω». Για μια στιγμή σταματά με δέος, ύστερα πάλι αρχινά την εκπόρθηση και πάντα βγαίνει νικήτρια. Το πνεύμα της Δημοκρατίας είναι ο αντικατοπτρισμός του πνεύματός του ανικανοποίητου του ανθρώπου. Ειλικρινά λέγει. – Δεν μου εδόθει κανένα κριτήριο αλήθειας. – Αγωνίζομαι να το εύρω. Δεν περιμένω αυτό το κριτήριο να μου έρθει άνωθεν.– Αυτός ο κόσμος ανήκει σε μένα. Είμαι ένα μέρος αυτού του ωραίου και μεγάλου κόσμου. Εμπρός λοιπόν εταίροι και συνάνθρωποι.– Προς μια ιδανική πολιτεία ισότητος ελευθερίας. Ο άνθρωπος παίρνοντας τα άψυχα μέταλλα, από τα σπλάχνα της γης, και εμψύχοντας τα με την δημιουργική του πνοή, σε λίγα χρόνια θα απελευθερώσει τα βόδια και τα άλογά του. Σύρτε εν ειρήνη στην Πάμπα και στην Στέπα δεν σας χρειαζομαι πια. Και δεν θα απελευθερώσει τα παιδιά του, από τα σκοτεινά σχέδια του σκοταδισμού και της οπισθοδρομίας;»

Το κείμενο αυτό θέτει ένα όριο στις παλιές πολιτικές πεποιθήσεις του Δούκα, και ταυτόχρονα μια τελική απαγκίστρωση από την μυθολογική αρχαιότητα, η οποία αποτελούσε το λογοτεχνικό δεκανίκι της ανεπιβεβαίωτης ατομικότητας του. Η αναφορά στην αρχή αυτού του κειμένου, στον λόγο του Περικλή και όχι πια σε Θεούς, Νύμφες και Πάνες, σηματοδοτεί την αντίληψη της ιστορικότητας της ύπαρξής του, έξω πια από την θρησκευτική ουσιοκρατία που μέσα της κολυμπούσε μέχρι τότε.

Από εδώ κι εμπρός ο λόγος του γίνεται άμεσα πολιτικός, με μαρξιστική δομή, όπου η ταξική φύση της κοινωνίας αποτελεί το κλειδί της ερμηνείας των κοινωνικών συγκρούσεων. Αλλά είναι λόγος που βέβαια δεν ξεπερνά τα θέματα των διαπροσωπικών σχέσεων και του σεξ ήταν θέματα ταμπού,

δεν υπήρχε περίπτωση μέσα στα δοσμένα κοινωνικά συμφραζόμενα, όπου η αριστερά ήταν υπό διωγμό να πολιτικοποιηθούν τα θέματα αυτά. Αν και ο ίδιος βίωσε επώδυνα την απόρριψη της δικής του σεξουαλικότητας, τα κείμενά του αποκαλύπτουν τη συντηρητικότητά του στα θέματα αυτά, καθώς η «γυναίκα» ως φύλο χρησιμοποιείται μεταφορικά για να εκφράσει την αμαρτία!

Όπως φαίνεται από το 1936 και μετά, ο Δούκας, συμμετέχει ενεργά, όλο και πιο συχνά πλέον στις δραστηριότητες του Δημόκριτου. Η δικτατορία του Μεταξά που γίνεται τυραννική στην Ελλάδα για τον δημοκρατικό και αριστερό κόσμο, δραστηριοποίησε τους Έλληνες μετανάστες σε πράξεις συμπαράστασης του διωκόμενου κόσμου. Ο Δούκας εμφανίζεται για πρώτη φορά, και έκτοτε συστηματικά μέσα στα έγγραφα των μυστικών υπηρεσιών της Αυστραλίας, να συμμετάσχει ως επίσημος ομιλητής τον Οκτώβρη του 1939 μαζί με τους Α. Βλασόπουλο, Μωραϊτη και Κουρουπή, σε διαδήλωση κατά του πολέμου που είχε ξεσπάσει στην Ευρώπη.

Το 1940 γίνεται μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος Αυστραλίας –όπως μας πληροφορεί ένα γράμμα που στέλνει αργότερα στον αδελφό του Στρατή– σε μια περίοδο που η κυβέρνηση του Menzies είχε βγάλει το κόμμα αυτό εκτός νόμου, με την αιτία, ότι τάχτηκε κατά του πολέμου που είχε ξεσπάσει στην Ευρώπη. Αλλά από την στιγμή που η Ρωσία εισήλθε στον πόλεμο, άλλαξε το εχθρικό αίσθημα κατά των αριστερών και δημιουργήθηκαν οι οργανώσεις της αυστραλό-σοβιετικής φιλίας, των οποίων το ελληνικό τμήμα εμφανίστηκε να έχει ως γραμματέα τον Δούκα. Οι καταστάσεις όμως μεταβάλλονται ραγδαία. Η γερμανική κατοχή στην Ελλάδα, ο εμφύλιος που θα ακολουθήσει με την παρέμβαση της Βρετανίας καθώς και ο κυπριακός απελευθερωτικός αγώνας, οδήγησαν την ελληνική αριστερά στην Αυστραλία σε διαδηλώσεις συμπαράστασης, οι οποίες επειδή θεωρήθηκαν ότι στρέφονται κατά των βρετανών, και κατά συνέπεια και κατά της Αυστραλίας, είχαν αρνητικές συνέπειες.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Ομιλητής σε συγκέντρωση του Κομμουνιστικού Κόμματος της Αυστραλίας στο Σίδνεϊ στις αρχές της δεκαετίας του 1940. Πηγή: © Search Foundation, Archives University of Melbourne